

MED ODPADNIM ŽELEZOM NAJDEN STRELOVOD Z VIROM SEVANJA

V podjetju Odpad Pivka d.o.o. so 24. 5. 2013 med odpadnim železom, ki so ga nalagali na tovornjak, z ročnim detektorjem odkrili vir sevanja neznanega izvora in kontaminiran material.

Meritve radioaktivnosti je 29. 5. 2013 opravil pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji. Hitrost doze sevanja kontaktno na viru sevanja je znašala 42 mSv/h. Na osnovi analize spektrov je bilo ugotovljeno, da gre za strelovod z virom sevanja $^{152/154}\text{Eu}$. Take vrste strelovodi so bili v preteklosti nameščeni po vsej nekdanji Jugoslaviji. V Sloveniji je njihova uporaba prepovedana od leta 2006, zato so bili vsi odstranjeni in uskladiščeni v Centralnem skladišču radioaktivnih odpadkov na Brinju. Najdeni strelovod po vsej verjetnosti izvira iz tujine.

Obenem so bili najdeni tudi trije kosi kontaminirane gume. Najvišje hitrosti doze sevanja na gumi so znašale do 400 nSv/h. Ugotovljeno je bilo, da je v gumi vir sevanja ^{232}Th .

Strelovod z virom sevanja $^{152/154}\text{Eu}$

Če najdete vir sevanja neznanega izvora ali če sumite, da gre za vir sevanja, pokličite dežurnega URSJV: tel. št. 041 982 713

Pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji je strelovod in kose gume vstavil v kovinski vsebnik, ki so ga odložili na varno lokacijo, ogradili in ustrezno označili. Izmerjena hitrost doze sevanja za ogrado je bila nižja od 200 nSv/h.

Ustrezno označen in zaščiten vsebnik s strelovodom in kontaminiranimi kosi gume na varni lokaciji shranjevanja

Prevzem in odvoz najdenih radioaktivnih odpadkov je 4. 7. 2013 opravila Agencija za radioaktivne odpadke (ARAO), ki je poskrbela za varno skladiščenje v Centralnem skladišču radioaktivnih odpadkov na Brinju.

O najdbi vira sevanja je URSJV 19. 6. 2013 obvestila tudi Mednarodno agencijo za atomsko energijo v okviru podatkovne baze Incident and Trafficking Database (ITDB), preko katere so bile obveščene tudi ostale članice ITDB in nekatere mednarodne organizacije (Interpol, Europol, Svetovna carinska organizacija).

Sprejeta Resolucija o jedrski in sevalni varnosti

Državni zbor je 20. 6. 2013 sprejel [Resolucijo o jedrski in sevalni varnosti za obdobje 2013-2023](#). Resolucija predstavlja temeljno politično usmeritev in zavezanost k jedrski in sevalni varnosti kot prednostni nalogi pri uporabi jedrskih tehnologij in ionizirajočih sevanj.

Dogodki iz tujine, objavljeni v sistemu NEWS

Kot smo obširno pisali že v [29. številki Sevalnih novic](#), poteka mednarodno obveščanje o jedrskih in radioloških dogodkih, ki so ocenjeni s stopnjo 2 ali več po lestvici INES (nezgoda), preko spletnega informacijskega sistema NEWS. Obvešča se lahko tudi o dogodkih nižje stopnje, če bi le-ti pritegnili zanimanje mednarodne javnosti.

Leta 2012 je bilo v sistemu NEWS objavljenih **23 poročil** o dogodkih, od katerih so se **štiri** poročila nanašala na dogodke v **jedrskih elektrarnah**, **dve** poročili na dogodke v **drugih jedrskih objektih**, en dogodek je bil povezan s **prevozom**, **sedem** z **viru sevanj neznanega izvora**, **devet** poročil pa je obravnavalo prekomerno obsevanje delavcev pri **uporabi virov sevanj** ali delu z **obsevalnimi napravami**. Ocene teh dogodkov so bile stopnje 2 ali manj, razen za dva dogodka s prekomernim obsevanjem delavcev pri izvajanju radiografije, ocenjena s stopnjo 3.

Oba dogodka stopnje 3 sta se zgodila pri delu z radiografsko kamero. Pri prvem dogodku se je vir sevanja ^{192}Ir aktivnosti 2,5 TBq odpel in se nato zataknil v vodilo, pri čemer so bili prekomerno izpostavljeni trije delavci. Pri drugem dogodku pa se je vir sevanja ^{192}Ir aktivnosti 3,2 TBq odpel z vodila, ne da bi delavec to opazil.

Odmevna sta bila tudi dva dogodka s krajo virov sevanja. Pri prvem dogodku so bili iz tovarne ukradeni trije merilniki nivoja vsak z virom sevanja ^{137}Cs aktivnosti 51,5 GBq, pri drugem dogodku pa so na gradbišču ukradli radiografsko kamero z virom sevanja ^{192}Ir aktivnosti 380 GBq. Vse vire sevanja je kasneje policija našla.

Letos konec januarja je bilo v sistemu NEWS objavljeno sporočilo belgijskega upravnega organa o konstrukcijskih napakah pri vsebnikih tipa **Exertus DUAL 60**, proizvajalca **OSERIX**, ki se uporabljajo za industrijsko radiografijo. Analiza dogodka sicer še ni zaključena, predvidevajo pa, da zaradi neupoštevanja toleranc pri izdelavi vodilne cevi vira sevanj po opravljeni meritvi ni bilo mogoče shraniti v vsebnik. Prejete doze izpostavljenih delavcev, ki so izvajali industrijsko radiografijo, so bile v okviru pričakovanih za to dejavnost. Po podatkih proizvajalca vsebnike tega tipa uporabljajo le v Belgiji in na Nizozemskem.

Belgijski upravni organ je o zadevi poročal zato, da se morebitni podobni dogodki preprečijo v državah, kjer take vsebnike že uporabljajo, ali pa jih bodo uporabljali v prihodnosti.

vsebnik proizvajalca OSERIX, tip Exertus DUAL 60

Če želite podrobnejše informacije o katerem od opisanih dogodkov, ki so objavljeni v sistemu NEWS, nam to sporočite na e-naslov: gp.ursjv@gov.si.

Obveznosti izvajalca sevalne dejavnosti v primeru stečaja ali likvidacije

V zadnjih letih se je zaradi situacije v gradbeništvu in gospodarstvu nasploh povečalo število podjetij, v katerih je bil uveden stečajni postopek. Podjetja, ki imajo v lasti vire sevanja, morajo v primeru stečaja ali likvidacije upoštevati 117. člen Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV; Ur. l. RS, št. 102/04 in 60/11), ki določa, da **dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti preneha tudi zaradi stečaja ali likvidacije pravne osebe**. V tem primeru mora organ, ki je pristojen za izdajo dovoljenja (URSJV ali URSVS), izdati odločbo, s katero ugotovi, da je dovoljenje prenehalo.

Opozarjamo vse izvajalce sevalne dejavnosti, ki bi se znašli v neprijetni situaciji stečajnega postopka, da **ne pozabijo na svoje obveznosti glede virov sevanja!** Eden temeljnih namenov našega upravnega nadzora nad viru sevanj je v tem, da se na nevarne vire ne pozabi. Kajti pozabljeni viri brez ustreznega nadzora, kaj kmalu lahko postanejo vzrok tudi zelo velikih radioloških nesreč (npr. [Goiânia v Braziliji leta 1987](#)).

Zelo pomembno je, da izvajalec sevalne dejavnosti svoje vire sevanja preda ARAO, drugemu izvajalcu sevalne dejavnosti ali proizvajalcu in o tem obvesti URSJV.

